

достатньо повний зріз сучасної фольклористичної та музикознавчої науки із різноманітністю методологічних підходів, авторських позицій стосовно певних явищ та преференцій у виборі дослідницьких напрямків, разом з тим виказуючи спадкоємність українських науково-мистецьких традицій, бо ж не даремне саме така назва фігурує у заголовку книги.

Лариса Лукашенко

Підсумок сопілкознавства Гуцульщини

[Рецензія на: Яремко Б. І. Сопілкова музика гуцулів : монографія / Богдан Яремко. – Львів : СПОЛОМ, 2014. – 180 с. : іл., ноти.]

Богдан Яремко давно відомий у колі українських етноорганологів як найкращий знавець духових, зокрема, сопілкових, інструментів деяких регіонів Карпат і Прикарпаття, в т.ч. й Гуцульщини. Вивченню цієї теми він присвятив чимало років життя, що вилилося у велику кількість різного роду робіт¹. Тож увесь свій 40-річний розрізнений доробок про гуцульську сопілкову музику автор вирішив зібрати у єдиній монографії „Сопілкова музика гуцулів”, куди увійшли як уже раніше публіковані праці, так і нові матеріали².

Праці Б. Яремка, рівно ж і рецензована книга, насамперед цінні багатую джерельною інформацією, а саме ретельним описом власних експедиційних записів. Так, тут подибуємо надзвичайно цікаві відомості про видатних народних музикантів і їхню музику, виконавську діяльність, етнопедагогіку, народну термінологію, репертуар та багато іншого. Творчим портретам 4-х славних традиційних музикантів-професіоналів (Миколі Думитраку, Петру Реведжуку, Григорію Линдюку і Миколі Павлюку) присвячений окремий 3-й розділ роботи.

Б. Яремко не лише дослідник, а й чудовий виконавець-реставратор традиційної інструментальної музики Карпатського регіону, а отже, як ніхто інший, може заглибитися у її специфіку. Це дуже добре відчувається у

---

¹ Див. список праць автора у: Яремко Богдан. Бібліографічний покажчик наукових праць і творчого доробку / Ред.-упор. Н. О. Супрун-Яремко. – Рівне : РДГУ, 2006. – 56 с.

² Хоча назву монографії краще би було змінити чи конкретизувати, адже тут далеко не повно висвітлена заявлена тема, і, скажімо, з-поміж відомих із монографії Ігоря Мацієвського 22-х флейтових інструментів Гуцульщини (Мацієвський І. Музичні інструменти гуцулів / Ігор Мацієвський. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 464 с.) Б. Яремко описує лише 4 види. До того ж, сюди потрапила інформація й зі суміжного з Гуцульщиною Покуття. Однак це не впливає на загальну значущість роботи.

всіх його сопілкознавчих працях, у тому числі й у рецензованій книзі. Найперше вражають надзвичайно скрупульозні, доботно виконані синтезуючі (термін І. Мацієвського) нотації автора, де, крім звичних мікроінтервалики, розшифрування мелізматики і т.п., майже всюди додані ще й аплікатура і навіть словесний склад, на який вивувається той чи інший звук – звичайно, що настільки ґрунтовно і всеохопно може транскрибувати аудіозапис лише вчений-практик¹. До того ж, кожен інструмент докладно аналізується на рівні виконавсько-технічних можливостей (аплікатура, звукоряди, строї, способи звуковидобуття, виконавські прийоми тощо), що теж виказує глибинні знання автором специфіки духових інструментів.

Загалом робота складається з 3-х основних розділів, короткого переднього слова, післямови, бібліографії (82 позиції), резюме українською та англійською мовами, кількох додатків (списку 37-ми гуцульських традиційних сопіларів, котрих записував Б. Яремко в експедиціях, із паспортизацією та зафіксованим від них репертуаром; покажчика транскрипцій автора порівняно з виданнями Ф. Колесси, Ст. Мерчинського та Р. Гарасимчука) і фотоілюстрацій. У свою чергу, кожен із розділів поділяється на дрібніші підрозділи (1-й і 2-й – за інструментами, 3-й – за виконавцями). До 2-го розділу, окрім 29-ти цілісних сопілкових п'єс, Б. Яремко додає ще й особні нотні приклади, ілюструючи звукоряди, виконавські можливості сопілок і т. ін. Лишень дещо впадає у вічі не цілком логічна структурованість монографії, оскільки 1-й розділ – „Глобулярні (судинні) сопілки (Н.-S.-421.2)” – охоплює всього 4 сторінки (достатньо про ці сопілки було би згадати, наприклад, у вступі, або ж тоді описати ширше); 2-й – „Сопілки з шістьма грифними отворами” – 112 сторінок, з яких 82 сторінки – транскрипції сопілкових п'єс, котрі логічніше би було подати у додатках; 3-й розділ „Творчі портрети гуцульських сопіларів” – 27 сторінок.

У монографії є й ряд інших дискусійних моментів. Приміром, в аналізах творів не завжди правильно визначені музичні форми (як, скажімо, у № 25 на с. 133 *ab ab1* зовсім не „класична проста двочастинна репрізна”, котра тоді мала би бути *aa ba*, а подвійна проста 2-частинна форма, або ж, що типовіше для традиційної музики, куплетна форма типу заспів-приспів, що в іншій виконавській ситуації цілком могла би мати продовження *a2b2 a3b3...*, та ін.; на с. 146–147 у схемах – не речення, а періоди). Також більшість ладів у сопілкових п'єсах природніше би було аналізувати з позиції мислення не тонального, а тетракордового. У синтезуючих транскрипціях розшифрування прикрас аналітичного рядка часом не цілком зрозуміле, зокрема декотрі

---

¹ Щоправда, не всюди витриманий аналітичний принцип розташування рядків, що, можливо, пов'язано із технічною реалізацією нотної частини. До речі, приємно вражає й фахово виконаний складний набір нот, лишень не вказаний, чий саме.

трелі (с. 39, 50 та ін.) радше подібніші на морденти, лише виконані рівними тривалостями (бо присутні тільки три ноти – основна, допоміжна та основна). Окрім цього, деякі ноти транскрибовані не цілком логічно з позицій ладового розвитку (наприклад, у трелях на с. 52 мав би бути „ля-бемоль” замість „соль-діез” тощо). Подекуди неправильно індексовані інструменти за систематикою Е. М. Горнбостеля – К. Закса. Так, у назві 1-го розділу індекс для глобулярних флейт зі щілиною – 421.221.4, а не 421.2. У підрозділі 1.1. керамічна зозуля мала би бути записана з індексом 421.221.42 замість 421.42. У підрозділі 2.3. свисткова денцівка – 421.221.12 замість 421.211.12. Але, до честі автора, індекс для відкритої короткої фоярки у підрозділі 2.1. він написав правильно (421.111.12), на відміну від І. Мацієвського, котрий у своїй уже згаданій роботі (див. виноску 2) у цьому випадку якраз помилився (421.111.22 – це була би закупорена). Також динамічні відтінки добре було би вказати не лише окремими схемами при аналізі прикладів, а й у нотах. І, врешті, кілька суттєвих мовних „погіршностей”: мало би бути „щілинна флейта”, замість „щілева флейта” (с. 10), „струміль повітря” замість „струмок/струмочок повітря” (с. 11, 31, 32, 35, 38 та ін.), „колядницький або колядковий репертуар”, а не „колядниковий” (с. 31) тощо.

Однак, все це жодним чином не применшує на правду великого внеску Богдана Яремка до української етноорганології через введення до наукового обігу великої кількості безцінної інформації про гуцульську сопілкову музику, що може стати вагомим підґрунтям для подальших студій у цій царині.

Ірина Федун

Наукова конференція „Слов’янська мелогографія-4” (3–4 травня 2014 р., Київ)

Традиційно весною, 2014 року на базі Київської лабораторії етномузикології НМАУ ім. П. Чайковського проходила четверта наукова конференція, основна проблематика якої вкотре заторкнула широке коло питань, пов’язаних із типологією та географією народномузичної творчості. Організаційною особливістю цих конференцій є їхня камерність та, значною мірою, автономність, оскільки більшість доповідачів формують невеликий і сталий склад науковців з кількох основних етномузикологічних осередків України – Києва, Харкова, Львова та Рівного, а всі матеріальні витрати покривають самі учасники. Було б несправедливо не вказати ще одне місто – Донецьк, представлене єдиним, але дуже дієвим місцевим ентузіастом-етномузикологом – Оленою Тюриковою, однак, можливо, це була її остання українська конференція, оскільки через всім відомі воєнні події у Донбаському регіоні вона змушена була того ж року полишити свою багаторічну справу і навіть рідну країну.